

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon
 Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*The Mekalel-
 Parshat Emor*

*This Week's Program sponsored by Miriam Schechter,
 Esther Joel and David Ribner and their families, in memory
 of their mother, Phyllis Ribner, Pnina Bat Eliyahu, whose
 Yaahrtzeit is shvi'i shel Pesach, Nissan 21.*

Mrs. Nechama Price

כט' ניסן תשס"ח • May 4, 2008

ויקרא פרק כד

(י) וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְצְוּ בַּמַּחְנֶה בֶּן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי:
 (יא) וַיִּקָּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלֵל וַיִּבְיֵאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשָׁם אָמַר שְׁלֵמִית בַּת דְּבָרִי לְמֹשֶׁה דָּן:
 (יב) וַיִּנְיָחֻהוּ בַּמִּשְׁמֶר לְפָרֹשׁ לָהֶם עַל פִּי ה' : (יג) וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : (יד) הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מַחוּץ
 לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשְּׂמֵעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֵאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה : (טו) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ
 אִישׁ כִּי יִקְלֵל אֶל־הַיּוֹד וְנִשְׂא חֲטָאוֹ : (טז) וְנִקָּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמֶת רָגוּם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כַּאֲזַרְח בְּנִקְבוֹ שֵׁם
 יוֹמֶת : (יז) וְאִישׁ כִּי יִכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוֹמֶת : (יח) וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ : (יט) וְאִישׁ
 כִּי יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בֶּן יַעֲשֵׂה לוֹ : (כ) שֹׁכֵר תַּחַת שֹׁכֵר עֵינַי תַּחַת עֵינַי שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם
 כַּאֲדָם בֶּן יִנְתֵּן בוֹ : (כא) וּמִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וּמִכָּה אָדָם יוֹמֶת : (כב) מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כַּאֲזַרְח יִהְיֶה
 כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם : (כג) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מַחוּץ לַמַּחְנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אֶבֶן
 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה :

ספר ויקרא

א-ח: קרבנות	יח- עריות
ט-י: חנוכת המשכן- טומאה וטהרה	יט-כב - קדשים תהיו, קדשים
יא- כשרות	כג- ימים טובים
יב- יולדת	כד - גר תמיד, לחם הפנים- מקלל, משפטים
יג-יד- צרעת	כה- שמיטה, יובל
טו- זב, שכבת זרע, נדה, זבה	כו- ברית
טז- עבודת יום הכפורים	כז - ערך של איש ובהמה, היקדש, חרם, מעשר
יז- אכילת בשר ודם	

פרשת משפטים

(כב:כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל וְנִשְׂיָא כְּעַמְּךָ לֹא תֵאָר :

(כב:כ) וְגַר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצְנֻהוּ כִּי גֵרִים הֵייתֶם
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם :

(כא:כג) וְאִם אֶסוּן יִהְיֶה וְנִתְתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ :

(כא:כד) עֵינַי תַּחַת עֵינַי שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רִגְלִי
 תַּחַת רִגְלִי :

(כג:ט) וְגַר לֹא תִלְחָץ וְאִתֶּם יִדְעֶתֶם אֶת נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי
 גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם :

(כג:י) וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת אֲרָצְךָ וְאָסַפְתָּ אֹתָהּ

ויקרא כד

י-יד: ספור של מקלל
 (טו) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלֵל
 אֶל־הַיּוֹד וְנִשְׂא חֲטָאוֹ :
 (טז) וְנִקָּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמֶת רָגוּם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה
 כַּגֵּר כַּאֲזַרְח בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוֹמֶת :
 (יז) וְאִישׁ כִּי יִכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוֹמֶת :
 (יח) וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ :
 (יט) וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בֶּן יַעֲשֵׂה
 לוֹ :
 (כ) שֹׁכֵר תַּחַת שֹׁכֵר עֵינַי תַּחַת עֵינַי שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר
 יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם בֶּן יִנְתֵּן בוֹ :
 (כא) וּמִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וּמִכָּה אָדָם יוֹמֶת :
 (כב) מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כַּאֲזַרְח יִהְיֶה כִּי אֲנִי
 ה' אֱלֹהֵיכֶם :
 (כג) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמְקַלֵּל
 אֶל מַחוּץ לַמַּחְנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אֶבֶן וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה :

ויקרא כה

(א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר :
 (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבַת לַה' :
 (ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרִמְךָ

תְּבוּאָתָהּ :

(כג:יא) וְהַשְּׁבִיעַת תִּשְׁמַטְנָה וְנִטְשָׁתָה וְאָכְלוּ אֲבִינֵי עַמְּךָ וַיִּתְּרֶם תֹּאכַל חֵית הַשָּׂדֶה כִּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ :
 (כג:יב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבַּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וַיִּנְפֹּשׂ בֶּן אֲמָתְךָ וְהִגֵּר :

וְאִסְפַּף אֶת תְּבוּאָתָהּ :

(ד) וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שִׁבַּת שִׁבַּתוֹן יִהְיֶה לְאַרְצְךָ שִׁבַּת לֵה' שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר :

אבן עזרא פירוש הקצר שמות לד:א ולפי דעתי, שבראשונים נכתבו עשרת הדברים כאשר הם כתובים בפרשת וישמע, ובשניים כאשר הם כתובים בפרשת ואתחנן. ושם אפרש:

שמות כ

(ב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי : (ג)
 לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לְאָרֶץ : (ד)
 לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָדָשׁ וְעֹז אֲבֹת עַל בְּנֵי עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים לְשָׁנָיִ : (ה) וְעָשֵׂה חֹסֶד לְאֵלֶּפֶיךָ לְאֵהָבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי :

דברים ה

(ו) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי : (ז)
 לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל כָּל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לְאָרֶץ : (ח) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָדָשׁ וְעֹז אֲבֹת עַל בְּנֵי עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים לְשָׁנָיִ : (ט) וְעָשֵׂה חֹסֶד לְאֵלֶּפֶיךָ לְאֵהָבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי :

(ו) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שֵׁמוֹ לְשׁוּא :

(י) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שֵׁמוֹ לְשׁוּא :

(ז) וְכֹרֵךְ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקִדְשׁוֹ : (ח) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ : (ט) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבַּת לִיקְנוֹךְ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלַאכָה אִתָּה וּבִבְתֶּךָ עֲבָדֶיךָ וְאֲמָתֶיךָ וּבְהֵמָתֶךָ וּגְרֶיךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ : (י) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנוּחַ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ :

(יא) שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקִדְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ :

(יא) כִּפֵּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יָאָרְכוּךָ יְמֶיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ :

(יב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ : (יג) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבַּת לִיקְנוֹךְ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלַאכָה אִתָּה וּבִבְתֶּךָ וּבִבְתֶּךָ וּבְהֵמָתֶךָ וּגְרֶיךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ : (י) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנוּחַ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ :

(יד) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאָךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת :

(יב) לֹא תִרְצָח לֹא תִנָּאֵף לֹא תִגְנוֹב לֹא תַעֲנֶה בְרַעְךָ עַד שִׁקֵּר :

(טו) כִּפֵּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יָאָרְכוּךָ יְמֶיךָ וְלִמְעַן יִיטֹב לְךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ :

(יג) לֹא תַחֲמֹד בֵּית רַעֲךָ ס לֹא תַחֲמֹד אִשְׁתְּ רַעֲךָ וְעַבְדּוֹ וְאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרַעֲךָ :

(טז) וְלֹא תִנָּאֵף וְלֹא תִגְנוֹב וְלֹא תַעֲנֶה בְרַעֲךָ עַד שׁוּא :

(יד) וְלֹא תַחֲמֹד אִשְׁתְּ רַעֲךָ ס וְלֹא תַחֲמֹד בֵּית רַעֲךָ שְׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאֲמָתוֹ שׁוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרַעֲךָ :

(יז) וְלֹא תַחֲמֹד אִשְׁתְּ רַעֲךָ ס וְלֹא תַחֲמֹד בֵּית רַעֲךָ שְׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאֲמָתוֹ שׁוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרַעֲךָ :

במדבר כב: (ב) וַיֵּרָא בְּלֶךְ בֶּן צְפוּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי : (ג) וַיִּגֵּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאִד כִּי רַב הוּא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל :

שמות א: (ח) וַיִּקָּם מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף : (ט) וַיֹּאמֶר אֵל עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ : (י) הֲבֵיָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהִזְיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנִוְסַף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ : (יא) וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנּוּתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּצוּ עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעֹה אֶת פַּתָּם וְאֶת רַעְמֶסֶס : (יב) וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ בֶּן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצֵנוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל :

במדבר רבה ב:ד בלק בן צפור, משנהרג סיחון המליכוהו תחתיו "בעת ההוא" שגרמה לו השעה. **אבן עזרא שמות א:ח** ויקם מלך חדש- שלא היה מזרע המלוכה.

גמרא סוטה יא. א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי, שלשה היו באותה עצה: בלעם, ואיוב, ויתרו, בלעם שיעץ - נהרג, איוב ששתק - נידון ביסורין, יתרו שברח - זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית.

במדבר כב:כג - ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך ותרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך:

יהושע ה: יג - ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו ותרבו שלופה בידו ויגן יהושע אליו ויאמר לו הלאנו אתה אם לצרינו:

במדבר טו - מקשש עצים

(לב) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת:

(לג) ויקריבו אתו המצאים אתו מקשש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה:

(לד) ויניחו אתו במשקל פי לא פנש מה יעשה לו:
(לה) ויאמר ה' אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה:

ויקרא כד - מקלל

(י) ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי:

(יא) ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו של מית בת דברי למטה דן:

(יב) ויניחוו במשקל לפרש להם על פי ה':
(יג) וינדב ה' אל משה לאמר: (יד) הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השמעים את ידיהם על ראשו ורגמו אתו כל העדה: (טו) ואל בני ישראל תדבר לאמר

איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו: (טז) ונקב שם ה' מות יומת רגום ורגמו בו כל העדה בגר באזרח בנקבו שם יומת: (יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת: (יח) ומכה נפש בהמה ישלמה נפש תחת נפש: (יט) ואיש כי יתן מום בעמיתו פאשר עשה בן יעשה לו: (כ) שקר תחת שקר עין תחת עין שן תחת שן פאשר יתן מום באדם בן ינתן בו: (כא) ומכה בהמה ישלמה ומכה אדם יומת: (כב) משפט אהר יהיה לכם בגר באזרח יהיה פי אני ה' אלהיכם:

(כג) וינדב משה אל בני ישראל ויציאו את המקלל אל מחוץ למחנה ורגמו אתו אבן ובני ישראל עשו פאשר צנה ה' את משה:

(לו) ויציאו אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אתו באבנים וימת פאשר צנה ה' את משה:

כלי יקר במדבר כ:ח

וענין חטא ההכאה הוא, כי מצינו לחז"ל (שמות רבה כא יט) בקריעת ים סוף כתיב (שמות יד טז) ואתה הרם את מטך ונטה את ירך. והרמה זו לשון סילוק ותרומה, לומר הרם את מטך וסלקהו ונטה את ירך ולא במטך לפי שהיו מרגנים אחר המטה ואמרו שכל הניסים שעשה משה במטהו הכל היה דרך איזה כישוף שהיה לו במטה זה לפי שאנו רואין שאין כוחו כי אם במטה זה, לכך נאמר הרם את מטך כדי להוציא מלבם. ולכן נאמר (שמות יד לא) וירא ישראל את היד הגדולה, רצה לומר שראו שנס זה נעשה ביד ולא במטה, לפיכך ויאמינו בה' ובמשה עבדו, מכלל דעד עתה היו בנים לא אמון בהם כי לא האמינו בה' ובנבואת משה עבדו לפי שהיה להם מקום לתלות הניסים במטה.

והנה בעת הזאת זה ימים רבים לישראל שנקרע הים, ודור זה לא ידעו אם עשה משה הנס ההוא בידו או במטהו, וסברו כשם שכל הניסים נעשה במצרים במטה כך קריעת ים סוף, ועל ידי שהכה צור במטהו חזר והביא את ישראל בחסרון האמונה שחזרו ואמרו שלא ה' פעל כל זאת אלא במטה שלו יש איזה צד כישוף.

רבינו חננאל בפירוש הרמב"ן כ:ח

והקרוב מן הדברים שנאמרו בזה, והוא טוב לדחות השואל, הם דברי רבינו חננאל שכתב כי החטא הוא אמרם (פסוק י) המן הסלע הזה נוציא לכם מים, וראוי שיאמרו יוציא ה' לכם מים, כדרך שאמרו (שמות טז ח) בתת ה' לכם בערב בשר לאכול וגו', וכן בכל הנסים יודיעום כי ה' יעשה עמהם להפליא, ואולי חשבו העם כי משה ואהרן בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה, וזהו לא קדשתם אותי (דברים לב נא).